

گلستان

روزبیت با امام زمان علیه السلام

برداشتی از کتاب سراج المنیر
تالیف آیت الله میرزا محمد باقر فقیه ایمانی

غدیر

روز بیعت با امام زمان علیه السلام

برداشتی از کتاب

سراج المنیر فی اعمال یوم الغدیر

تألیف: مرحوم آیه الله میرزا محمد باقر فقیه ایمانی

تقدیم به پیشگاه

آخرین پرچمدار غدیر و تنها یادگار امیرالمؤمنین علیه السلام

حضرت بقیة الله فی العالمین علیه السلام

به امید روزی که در کنار کعبه با او بیعت کنیم

و در رکابش جانفشانی نماییم

غدیر، روز بیعت با امام زمان علیه السلام

مؤلف: مرحوم آیه الله میرزا محمد باقر فقیه ایمانی «۱۳۷۰ق»

گزینش و تحقیق: سید محمد موحد ابطحی

چاپ اول: عید سعید غدیر، ۱۴۲۶

چاپخانه: رسول

تعداد: ۵۰۰۰ نسخه

انتشارات: عطر عترة

تلفن پخش: ۰۹۱۳۱۰۸۲۶۰۴

شابک: ۴ - ۲۳ - ۷۹۴۱ - ۹۶۴

قیمت: ۳۰۰ تومان

مرکز پخش: انتشارات مسجد مقدس جمکران

فاکس: ۷۲۵۳۳۴۰ * تلفن: ۰۲۵۱-۷۲۵۳۷۰۰

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار.....
۹	مقدمه.....
	فصل اوّل
۱۳	بیان برتری بیعت با امام زمان <small>علیه السلام</small> .....
	فصل دوّم
۱۷	معنای بیعت.....
۱۸	چگونگی بیعت.....
۲۱	بیعت یا تجدید بیعت.....
۲۵	مراحل بیعت.....
۲۵	بیعت قلبی.....
۲۹	بیعت زبانی.....
۳۵	بیعت عملی.....
۳۶	اول: ادای حقوق امام زمان <small>علیه السلام</small> .....
۴۱	دوّم: دعا جهت تعجیل در فرج امام زمان <small>علیه السلام</small> .....
۴۲	اثر اول.....
۴۲	اثر دوم.....
۴۴	اثر سوم.....
۴۷	سوم: زیارت کردن امام زمان <small>علیه السلام</small> .....
۵۵	چهارم: احسان و نیکویی با شیعیان امام زمان <small>علیه السلام</small> .....
۵۷	پنجم: احترام به آن چه که منسوب به امام زمان <small>علیه السلام</small> است.....
	فصل سوم
۵۹	آداب و شرایط بیعت.....
۶۰	۱- خلوص:.....
۶۲	۲- اجتناب از گناهان:.....

پیشگفتار

واقعه مهم غدیر که در حجة الوداع صورت گرفت، یکی از بزرگترین وقایع تاریخ اسلام است، که دوست و دشمن نتوانسته‌اند به سادگی از کنار آن عبور کنند، و در طول تاریخ، همواره مورد نظر و توجه دانشمندان بوده است.

و این نیست مگر به خاطر مسأله بسیار مهمی که در این روز اتفاق افتاده و آن خلافت و جانشینی مولانا و سیدنا امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب - صلوات الله علیه - است.

این واقعه چنان نمود و بروز عالمتابی دارد که علمای عامه و حتی بالاتر از آن متفکران و اندیشمندان دیگر ادیان و مکاتب را نیز تحت تاثیر خود قرار داده که از میان آنها می‌توان به جرج جرداق مسیحی و شبلی شمیّل اندیشمند معاصر مسیحی اشاره کرد.

در میان علمای عامه نیز آنها که در این باب کتاب و تالیفی دارند، نتوانسته‌اند منکر این واقعه بشوند، مثلاً مورخینی مثل بلاذری، ابن قتیبه، طبری، خطیب بغدادی، ابن عبدالبر، ابن عساکر، یاقوت حموی، ابن اثیر، ابن خلکان، ابن کثیر، ابن حجر عسقلانی، جلال الدین سیوطی و بسیاری دیگر از مورخین این واقعه را نقل کرده‌اند (۱).

و مفسران عامه نیز وقتی به آیه شریفه «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ...» (۲) رسیده‌اند، به خاطر کثرت روایات در شأن نزول این آیه، چاره‌ای نداشته‌اند جز این که به ذکر این واقعه پردازند، حتی فخر رازی نیز در تفسیرش به این واقعه اشاره کرده است. حتی اهل لغت از عامه نیز به مناسبت لفظ غدیر، مولی یا ولی، در کتب خویش اشاره‌ای به این مطلب داشته‌اند (۳).

در بین علمای شیعه نیز علاوه بر ذکر این واقعه در کتب کلام، تاریخ، تفسیر و ... کتب مستقل و فراوانی در مورد غدیر نوشته‌اند، و اصلاً شاید بتوان گفت غدیریه نویسی در بین علما، سنتی دیرینه است، لذا اگر ما به کتب فهرس مثل الذریعه مراجعه کنیم، کتب و رساله‌های زیادی را تحت عنوان الغدیر یا

۱- ر.ک الغدیر جلد ۱، ص ۲۵.

۲- سوره مائده: آیه ۳.

۳- مثل زبیدی در کتاب تاج العروس، ر.ک الغدیر: جلد ۱، صفحه ۲۹.

غدیریه یا رساله فی الغدیر و اسامی مشابه خواهیم یافت.
 یکی از آن نگاهشته‌ها کتاب شریف «سراج المنیر فی اعمال یوم
 الغدیر» می‌باشد، که از تألیفات عاشق و دل‌باخته امام زمان علیه السلام،
 مرحوم آیت الله میرزا محمد باقر فقیه ایمانی است، وی به حدی به
 وجود مقدس امام زمان عشق می‌ورزید که تمامی عمر با برکتش
 در منابر و جلسات و حتی در جلساتی که روزها قبل از ظهر در
 منزل شخصی خویش برگزار می‌نمود سخنی به جز از وجود
 مبارک امام زمان علیه السلام و معرفت و ولایت آن حضرت بر زبان جاری
 نمی‌ساخت، به همین خاطر در جای جای تألیفاتش، ذکر و یادى از
 آن حضرت دیده می‌شود و این نشان دهنده شدت علاقه و ارادت
 وی به آستان مقدس حضرت حجة بن الحسن العسکری - عجل الله
 تعالی فرجه - می‌باشد.

در همین راستا آن جا نیز که در مورد اعمال روز غدیر نگاهشته
 است، بیشتر بر مسأله تجدید بیعت با امام زمان و توضیح و تبیین آن
 پرداخته و بر این مهم تأکید داشته است، که امروز غدیر، غدیر
 ماست، و بیعت، بیعت ما با امام زمان علیه السلام، مسأله ای که تا به حال
 کمتر کسی بدان پرداخته است.

کتاب حاضر، برگرفته‌ای از این کتاب شریف است که با
 نگارشی نو، به محضر دوستان حضرتش تقدیم می‌گردد.

در پایان از خداوند متعال مسئلت دارم که اجر و ثواب زحمات
طافت فرسای احیاگران امر اهل بیت علیهم السلام خصوصاً این عالم جلیل و
و عاشق دلباخته راهمجواری با صاحب بیعت روز غدیر یعنی
یعسوب الدین و قائد غرّ المحجّلین، امام امیرالمؤمنین - روحی و ارواح
العالمین لتراب مضجعه الفداء - قرار دهد.

عید سعید غدیر ۱۴۲۶ هـ ق

مقدمه

فرامین و دستورات خداوند متعال به بندگانش، انواع مختلفی دارد، یک سری از آنها حتماً باید انجام شود و یک سری بهتر است انجام شود، و هر کدام نیز اثرات مختلف و ثواب‌های متفاوتی را داراست.

علما و بزرگان این اعمال را تشبیه به نعمت‌های ظاهری دنیا می‌کنند، به عنوان مثال: در میوه‌جات، هر میوه‌ای طعمی خاص، رنگی خاص و بویی خاص دارد و هر کدام نیز اثراتی دارند که بقیه میوه‌ها از داشتن آن اثر محرومند، بنابراین شخص نمی‌تواند به میوه‌ای خاص اکتفا کند، زیرا از اثراتی که در میوه‌های دیگر وجود دارد محروم خواهد ماند.

در اعمال و عبادات نیز به همین گونه است، یعنی هر کدام از آداب و مستحبات اثراتی مخصوص به خود دارند که اکتفا به یک

عمل خاص، باعث محروم ماندن از فیوضات اعمال دیگر می شود. وقتی به روایات مراجعه می کنیم، می بینیم که بعضی از اعمال افضل و برتر از دیگر اعمال است، بعضی از اعمال خواص دنیوی دارد و بعضی خواص اخروی، بعضی از اعمال جهت تسریع در حساب روز قیامت است و بعضی جهت عالم برزخ و قبر مفید است، بعضی از اعمال جهت وسعت رزق است و بعضی جهت دفع دشمن، و هر کدام مسلماً خواص عمل دیگر را ندارند و مهم تر از همه اینها برخی اعمال، آثارش ظاهر است و مردم از آن مطلع اند و برخی از اعمال، آثارش مخفی است و جز خداوند کسی بر آن آگاهی ندارد.

پس انسان نباید در هنگام امتثال، فقط اکتفا به افضل اعمال یا آن عملی که ثواب بیشتری دارد بنماید، چرا که از فیوضات دیگر اعمال محروم خواهد ماند، بلکه باید سعی نماید تا آنجا که توان دارد همه اعمال را انجام دهد، حتی آن اعمالی که از جهت ثواب در مرتبه پایین تری قرار دارند، تا به فیض کامل دست یابد.

این، مطلبی است که از فرمایشات حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام استفاده می شود، ایشان هنگام معرفی اهل ذکر در ذیل آیه شریفه:

﴿رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾^(۱)

در فرازی از بیانات شریفشان می فرمایند:

لِكُلِّ بَابٍ رَغْبَةٍ إِلَى اللَّهِ يَدُّ قَارِعَةً^(۱)

آنان (اهل ذکر) هر دری از درهای رحمت پروردگار را می‌کوبند.

و یا در جای دیگری از بیاناتشان می‌فرمایند:

قَدْ أَلْزَمَ نَفْسَهُ الْعَدْلَ فَكَانَ أَوَّلَ عَدْلِهِ نَفْيَ الْهَوَىٰ عَنِ نَفْسِهِ
يَصِفُ الْحَقَّ وَ يَعْمَلُ بِهِ، لَا يَدْعُ لِلْخَيْرِ غَايَةً إِلَّا أُمَّهَا وَ لَا مَظِنَّةً
إِلَّا قَصْدَهَا^(۲)

(عبد محبوب خدا) خود را به عدالت واداشته است، و آغاز عدالت او آن است که هوای نفس را از دل بیرون می‌راند، حق را شناخته و بدان عمل می‌کند، کار خیری نیست مگر آن که به آن اقدام می‌کند، و در هیچ جا گمان خیری نبرده جز آن که به سوی آن می‌شتابد.

و غیر از این بیانات، در سیره اهل بیت علیهم‌السلام نیز که دقت کنیم، می‌بینیم، ائمه اطهار علیهم‌السلام با وجودی که خود بیان می‌فرمودند: فلان عمل افضل از فلان عمل است، ولی با این حال، همه آنها را انجام می‌دادند.

با توجه به این مطالب معلوم می‌شود که شناخت برترین عمل در بین اعمال لازم نیست، مگر آن که جمع بین دو عمل و انجام هر دو ممکن نباشد و یا این که قصد مداومت و مواظبت بر عمل

۱ - نهج البلاغه، دشتی: خطبه ۲۲۲.

۲ - نهج البلاغه، دشتی: خطبه ۸۸.

خاصی را داشته باشیم، که در این حال باید آن عملی که والاتر از بقیه اعمال است را فرا گرفته و بر آن مداومت نماییم، چرا که امام محمد باقر علیه السلام فرموده‌اند:

مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ عَمَلٍ يُدَاوِمُ عَلَيْهِ وَ
إِنْ قَلَّ (۱)

محبوب ترین عمل در نزد خداوند، کاری است که شخص مداومت بر آن داشته باشد، اگر چه آن عمل کم باشد.

بنابراین ما در این کتاب به بررسی برترین عمل در عید سعید غدیر می‌پردازیم، تا با توفیقات الهی مواظبت و مداومت بر آن نیز داشته باشیم.

و اما آن عملی که دارای این خصوصیت است، یعنی برترین و کامل ترین عمل این روز شریف است، تجدید بیعت با وجود مبارک و نازنین اعلیحضرت، ولی الله المطلق، القائم بالصدق و الحق، بقیة الله الأعظم، مولانا و سیدنا و امامنا، حجة بن الحسن العسکری «روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء» است.

فصل اول

بیان برتری بیعت با امام زمان علیه السلام

برتری بیعت با امام زمان علیه السلام در روز شریف غدیر، مسأله‌ای است که از دیدگاه عقل و نقل قابل اثبات می‌باشد، اکنون به توضیح این مطلب می‌پردازیم.

پر واضح است، مهم‌ترین مسأله بعد از توحید و نبوت، مسأله امامت و ولایت ائمه اطهار علیهم السلام است و بهترین دلیل بر این مدعا این آیه شریفه است:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ﴾ (۱)

ای پیامبر! آنچه که به سوی تو از جانب پروردگارت نازل شده را ابلاغ کن که اگر این عمل را انجام ندهی، رسالت الهی تحقق پیدا نکرده است.

در این آیه به وضوح تکمیل رسالت متوقف بر ابلاغ مسأله امامت شمرده شده است.

از سوی دیگر بهترین وجه انجام هر عمل، آن است که آن عمل در زمان و مکان مخصوصی به وقوع بپیوندد، که آن خصوصیت باعث کامل تر شدن آن شود.

مانند بذر گیاه، که بهترین محصول، هنگامی از آن حاصل می شود که در بهترین زمان، بهترین مکان و مناسب ترین شرایط کشت شود.

در امور عبادی نیز چنین است، به عنوان مثال بهترین وقت برای قرائت قرآن، در ماه مبارک رمضان است، بدان جهت که خداوند متعال در این ماه خصوصیتی مقرر داشته که در آن ثواب و اثر قرائت قرآن چندین برابر می گردد.

و موارد دیگری نیز از این خصوصیات زمانی و مکانی وجود دارد که در روایات بدان تصریح شده است.

اکنون با حفظ این دو مقدمه می گوئیم:

با وجودی که جبرئیل امین در حجة الوداع چندین مرتبه در مکان های مختلف مثل کعبه، منی، ضَجَنان^(۱)، جُحْفَه و مسجد خیف بر پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شد و اشاره به نصب حضرت علی علیه السلام به

۱. نام کوه کوچکی است در اطراف مکه.

عنوان وصی نمود،^(۱) ولی اراده خداوند بر این قرار گرفت که نصب خلافت در روز هجده ذی الحجة واقع شود.

از طرفی وقتی می‌بینیم که امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

عرضه ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام بر همه موجودات از اهل آسمان و زمین در این روز مبارک بوده است.^(۲)

این نتیجه برای ما حاصل می‌گردد که برای خصوص امر بیعت با امام، بهترین زمان این روز شریف است، خصوصاً که امام صادق علیه السلام نیز این روز را با شرافت ترین روزها شمرده‌اند و فرموده‌اند:

لَعَلَّكَ تَرَى أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ خَلَقَ يَوْمًا أَعْظَمَ حُرْمَةً مِنْهُ؟

لا والله، لا والله، لا والله.^(۳)

آیا گمان می‌کنی خداوند عزوجل روزی را با حرمت‌تر از روز غدیر خلق کرده است؟

نه به خدا قسم، نه به خدا قسم، نه به خدا قسم.

پس با توجه به این که مهمترین امر، بعد از توحید و نبوت امر ولایت ائمه اطهار علیهم السلام و قبول آن است و بهترین روزها نیز روز عید غدیر است و خداوند هم اراده فرموده که در این روز، تجدید

۱ - مرحوم طبرسی، در روایت مفصلی شرح کامل این ماجرا را ذکر نموده است، رک احتجاج جلد ۱، صفحه ۷۰.

۲ - بحار الانوار: جلد ۲۷، صفحه ۲۶۳، حدیث ۵.

۳ - وسائل الشیعة: جلد ۸، صفحه ۸۹، حدیث ۱۰۱۵۴.

بیعت با امیر مؤمنان علیه السلام انجام گیرد، به این نکته خواهیم رسید که بهترین و والا ترین عملی که مؤمن در روز شریف غدیر باید انجام دهد، تجدید بیعت با امام و ولی زمان خودش است.

فصل دهم

معنای بیعت

اگر بخواهیم بیعت را با توجه به روایات ائمه معصومین علیهم السلام معنا کنیم، باید بگوییم:

بیعت، یعنی تسلیم شدن و قبول کردن امر ولایت، وصایت و خلافت امام علیه السلام که از جانب خداوند متعال توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ثابت شده است.

جزء اصلی بیعت قبول قلبی است، یعنی قلباً و از روی یقین به تمامی شئون امام و مقام ولایت ایشان معترف باشیم، بدین نحو که ایشان را صاحب جان و مال و صاحب اختیار خود بدانیم، امر ایشان را امر خداوند، و نهی ایشان را نهی خداوند بدانیم، و تبعیت و پیروی از ایشان را حتی در امور عادی بر خود لازم و حتم بدانیم.

جزء دیگر بیعت، مربوط به زبان است، یعنی همین اعتقاد قلبی را به زبان نیز بیاوریم و اقرار به آن داشته باشیم.

و جزء آخر آن مربوط به عمل ما است، یعنی تمامی آنچه را که

قلباً معتقد به آن شدیم و با زبان نیز اقرار به آن نمودیم، در مقام عمل نیز پیاده کنیم، یعنی هرچه را که ائمه اطهار علیهم السلام دستور فرمودند، تسلیم بوده و بدون چون و چرا عمل نماییم، اگر چه در ظاهر بر ضرر ما باشد. (۱)

چگونگی بیعت

امروزه وقتی لفظ بیعت به کار برده می شود، معمولاً اولین چیزی که به ذهن ما می رسد این است که یک نفر با شخص دیگر دست داده، با این عمل وفاداری و تسلیم بودن خود را نسبت به طرف مقابل اعلام می دارد.

ولی باید توجه داشته باشیم در مورد بیعت با امام علیه السلام، نه تنها چنین عملی شرط نیست، بلکه با صرف این عمل، اصلاً بیعت محقق نخواهد شد، چرا که بیعت واقعی همان تسلیم قلبی، زبانی و عملی است.

برای اثبات این مطلب روایات و شواهد فراوانی موجود است ولی ما فقط به ذکر دو دلیل بسنده می کنیم:

---

۱ - در جای خود ثابت و مسلم است، آنچه را که خدا، پیامبر و امام علیهم السلام دستور دهند، به صلاح بندگان است، گرچه ظاهراً به ضرر آنان باشد، زیرا در واقع حکمتی دارد که نزد مردم مخفی است.

۱- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در خطبه غدیر می فرمایند:

أَلَا وَإِنِّي قَدْ بَايَعْتُ اللَّهَ وَ عَلِيٌّ قَدْ بَايَعَنِي وَ أَنَا آخِذُكُمْ بِالْبَيْعَةِ
عَنِ اللَّهِ... (۱)

من با حضرت احدیت بیعت کرده‌ام و علی با من بیعت کرده
است، و من از طرف خدا (برای علی) از شما بیعت می‌گیرم.

با دقت در این فراز از خطبه شریف پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله متوجه
می‌شویم که منظور از بیعت، دست دادن نیست بلکه منظور تسلیم
بودن قلبی، زبانی و عملی است، چرا که اگر غیر از این باشد، بیعت
پیامبر صلی الله علیه و آله با خداوند، معنایی نخواهد داشت.

۲- در دعای شریف عهد از امام صادق علیه السلام چنین روایت شده:

اللَّهُمَّ إِنِّي أُجَدِّدُ لَكَ فِي صَبِيحَةِ يَوْمِي هَذَا وَ مَا عِشْتُ فِيهِ
مِنْ أَيَّامِي عَهْدًا وَ عَقْدًا وَ بَيْعَةً لَكَ فِي عُنُقِي لِأَحْوَالِ عَنَّا وَ لَا
أَزُولُ أَبَدًا (۲)

بارها! من در ابتدای این روز، و در ابتدای هر روز از ایام
زندگانیم تجدید عهد و پیمان و بیعت می‌کنم (با امام زمانم)،
بیعتی که سرپیچی از آن نخواهم کرد و آن را از بین نخواهم برد.
در این فراز نیز چنان که واضح است، منظور بیعت با دست
نیست، چرا که امکان ندارد هر روز شیعیان بخواهند با امام زمانشان

۱- احتجاج: جلد ۱، صفحه ۸۲

۲- مفاتیح الجنان.

با این معنای مذکور، بیعت کنند، خصوصاً در زمان غیبت ایشان.
 پس متوجه می شویم این که در دعا می گوئیم خدایا من هر روز
 با امام بیعت می کنم، یعنی هر روز وفاداری خود را نسبت به آن
 عهد دیرین اعلام می کنم.
 از این دو مثال کاملاً معلوم می شود که در بیعت، دست دادن
 شرط نیست.

ولی در اینجا یک مشکل باقی می ماند که اگر بیعت کردن فقط
 تسلیم قلبی، زبانی و عملی است، چرا پیامبر صلی الله علیه و آله در روز شریف
 غدیر، دستور فرمودند که همگی با حضرت علی علیه السلام دست بدهند
 و به قدری بر این مسأله تأکید داشتند که دستور فرمودند تشت آبی
 حاضر کردند تا امیر مؤمنان علیه السلام دست در آب فرو برده و زنان نیز از
 طرف دیگر دست در آب فرو ببرند، تا بدین نحو بیعت
 کرده باشند؟

در جواب این سؤال می گوئیم: با مطالعه تاریخ و احادیث
 مشخص می شود که پیامبر صلی الله علیه و آله نسبت به سرپیچی اکثر صحابه از امر
 خلافت حضرت علی علیه السلام آگاهی داشته اند، به همین جهت برای
 اتمام حجّت با آنان و این که راه انکار را کاملاً مسدود نمایند، به
 طریقه و رسم خود اعراب عمل کردند، زیرا بر طبق رسم اعراب
 این شکل از بیعت، نشانه تسلیم بودن محض و وفاداری مطلق بوده
 است و پیامبر با این عمل خود، راه هرگونه انکار منافقین را بستند.

بیعت یا تجدید بیعت

واژه تجدید در مورد چیزی به کار برده می‌شود که آن شیء از آبادانی رو به خرابی رفته باشد و بخواهند خرابی ایجاد شده را به صحت و درستی گذشته برگردانند.

به عنوان مثال در مورد یک ساختمان، وقتی آن ساختمان در حال ویران شدن باشد، می‌گویند احتیاج به تجدید بنا دارد.

در مورد بیعت با امام علیه السلام نیز، تجدید آن به همین معنی است. چرا که اصل بیعت گرفتن خداوند برای ائمه علیهم السلام از موجودات، در عالم ذر بوده است و آن طور که در روایت آمده، انبیاء و اوصیاء و مؤمنین همگی این بیعت را انجام داده و پذیرفته‌اند و هرکدام زودتر پذیرفتند از انبیاء قرار داده شدند، آنهایی که در مرحله بعد پذیرفتند جزو اوصیاء قرار گرفتند و آنهایی که در مرحله سوم پذیرفتند جزو مؤمنین قرار داده شدند.

بعد از این پذیرش، اراده خداوند بر این قرار گرفت که وقتی این مردم به دنیا وارد می‌شوند، آن عهد و پیمان را فراموش کنند و پس از کمال یافتن عقل و فهم خود در جستجوی صاحب آن پیمان باشند، و به همین جهت به مؤمنین دستور داده تا آن عهد فراموش شده را تجدید نمایند، شاهد این مطلب، دعای امام صادق علیه السلام است که خواندن آن را در روز شریف غدیر سفارش کرده‌اند، در فرازی از آن دعا چنین می‌خوانیم:

يَا مَنْ هُوَ كُلُّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ، كَمَا كَانَ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تَفَضَّلْتَ عَلَيَّ
بِأَنْ جَعَلْتَنِي مِنْ أَهْلِ إِجَابَتِكَ وَأَهْلِ دِينِكَ وَأَهْلِ دَعْوَتِكَ
وَوَفَّقْتَنِي لِذَلِكَ فِي مَبْدَأِ خَلْقِي، تَفَضُّلاً مِنْكَ وَكَرَمًا وَجُودًا
ثُمَّ، أَرَدْتِ الْقَضَى الْفَضْلَ فَضْلاً، وَالْجُودَ جُودًا، وَالْكَرَمَ كَرَمًا، رَأْفَةً
مِنْكَ وَرَحْمَةً إِلَيَّ أَنْ جَدَّدْتَ ذَلِكَ الْعَهْدَ لِي تَجْدِيدًا، بَعْدَ
تَجْدِيدِكَ خَلْقِي وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنْسِيًّا، نَاسِيًّا سَاهِيًّا غَافِلًا،
فَأَتَمَّمْتَ نِعْمَتَكَ، بِأَنْ ذَكَّرْتَنِي ذَلِكَ، وَمَنْنْتَ بِهِ عَلَيَّ،
وَهَدَيْتَنِي لَهُ... (۱)

(بار الها!) ای کسی که هر روز در شأنی هستی، همانطور که از
شأن تو این بوده است که لطف کردی بر من به اینکه مرا اهل
پذیرش و اهل دعوت و اهل دینت قرار دادی، و موفق فرمودی
برای آن (قبول دعوت) در ابتدای آفرینش من، و این از جهت
لطف و کرم و عنایتی بود که به من داشتی.

سپس لطف و عنایت و کرم و محبت دیگری به من نمودی که
آن عهد را تجدید کنم، بعد از اینکه آفرینش من را تجدید کردی، و
حال آن که من نسبت به آن عهد فراموشکار و غافل بودم، پس
نعمتت را بر من کامل نمودی و آن را یاد آوری نمودی و بدین
سبب بر من منت نهادی و مرا هدایت فرمودی...

همان طور که ملاحظه می‌کنید امام صادق علیه السلام در این دعا می‌فرمایند که مؤمنین باید با یاد آوری آن بیعت در عالم ذر، شکر خداوند را نموده، آن عهد فراموش شده را تجدید نمایند.

بلکه می‌توان از این فرمایش استفاده کرد که شخص هرگاه به یاد آن عهد و پیمان بیفتد، در هر وقت و هر زمان، باید آن عهد و میثاق را تجدید کند، بدین صورت که در قلب خود تسلیم بودن در برابر ائمه اطهار علیهم السلام را متذکر شود و آن را به زبان نیز جاری کند. بنابراین، اگر مؤمنی خواست ایمانش را تکمیل کند، باید در غیر از روز غدیر (که بهترین زمان، جهت تجدید عهد با امام زمان علیه السلام است) در بقیه روزها و اوقات نیز تجدید عهد و میثاق را با امام زمانش انجام دهد.

فراموش نکنیم که این تجدید عهد با وجود این که با حضرت ولی عصر - ارواحنا فداه - است، ولی در واقع بیعت با تمامی ائمه اطهار و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌باشد، چرا که بیعت هر امامی در واقع بیعت با امام قبلی است، چون به وصیت امام قبل، امام بعد مشخص می‌شود و همین طور هست تا این که به وجود مقدس پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برسد و در حدیث مشهوری که مرحوم کلینی و دیگران نقل نموده‌اند:

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً (۱)

۱ - کافی: جلد ۲، صفحه ۱۹، حدیث ۶. وسائل الشیعه، ج ۱۶، صفحه ۲۴۶، حدیث ۲۱۴۷۵.
بحار الانوار: جلد ۸، صفحه ۳۶۲. حدیث ۳۹، و بسیاری دیگر از محدثین شیعه و عامه.

کسی که بمیرد و معرفت به امام زمانش نداشته باشد، به مرگ جاهلی (یعنی در حال کفر و نفاق) مرده است.

این که فقط به معرفت امام زمان اشاره شده به همین علت است، چرا که معرفت امام در هر زمانی مستلزم معرفت به امام قبل و ائمه قبل از آن و وجود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می باشد، علاوه بر این حدیث، در روایتی تصریح به این مطلب شده است که:

لَا يَكُونُ الْعَبْدُ مُؤْمِنًا حَتَّى يَعْرِفَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْأئِمَّةَ كُلَّهُمْ وَ
إِمَامَ زَمَانِهِ وَ يَرُدُّ إِلَيْهِمْ وَيُسَلِّمَ لَهُ،

ثُمَّ قَالَ: كَيْفَ يَعْرِفُ الْآخِرَ وَهُوَ يَجْهَلُ الْأَوَّلَ (۱)

بنده ای مؤمن نیست مگر این که خدا و رسول و ائمه اطهار و امام زمانش را بشناسد، تا ایمانش را بر آنان عرضه بدارد و تسلیم آنها باشد، سپس فرمود: چگونه می شود امام آخر را بشناسد، در حالی که امام اول را نمی شناسد.

یعنی معرفت هر امامی مستلزم این است که معرفت و شناخت نسبت به امامان قبل باشد. و در حدیثی دیگر آمده:

هر کس به وجود مقدس حضرت مهدی علیه السلام اقرار نماید، در واقع به همه انبیاء و اوصیاء الهی اقرار کرده و هر کس وی را انکار کند در حقیقت منکر تمامی انبیاء و اوصیاء الهی شده است. (۲)

۱- کافی: جلد ۱، صفحه ۱۸۰، حدیث ۲.

۲- اکمال الدین: جلد ۲، صفحه ۴۰۹.

مراحل بیعت

در بخش‌های قبل گفتیم که لازم نیست تجدید بیعت به طریق دست دادن باشد، بلکه بیعت حقیقی آن است که با قلب و زبان و عمل، امام زمان علیه السلام را یاری کرده با ایشان عهد وفاداری ببندیم. اکنون در این بخش به توضیح هر یک از این مراحل می‌پردازیم.

بیعت قلبی

در مرحله اول بیعت، ما باید قلباً با امام زمان بیعت کنیم، بدین شکل که یاد آور شویم: امروز (روز غدیر) روز مبارکی است که خداوند متعال نعمت خود را در این روز بر ما تمام کرده و به زبان پیامبرش جاری ساخته:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ (۱)

امروز دین شما را کامل گردانیدم و نعمتم را بر شما تمام ساختم، و دین اسلام را برای شما برگزیدم.

سپس به یاد آوریم که این منت گذاردن باری تعالی بدین خاطر است که امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام را مولی و رهبر ما قرار داده است، و بعد از ایشان فرزندان بزرگوارش را یکی پس از دیگری به ولایت و امامت برگزیده تا برسد به وجود مقدس

صاحب الامر علیه السلام وبالخصوص به یاد داشته باشیم، آن صفاتی را که پیامبر صلی الله علیه و آله در خطبه غدیر برای آن بزرگوار - عجل الله تعالی فرجه الشریف - بیان فرموده:

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنِّي نَبِيٌّ وَ عَلِيٌّ وَصِيِّي،
 أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأُمَّةِ مِنَّا الْقَائِمُ الْمَهْدِيُّ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ -
 أَلَا إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ، أَلَا إِنَّهُ الْمُنتَقِمُ مِنَ الظَّالِمِينَ
 أَلَا إِنَّهُ فَاتِحُ الحُصُونِ وَ هَادِمُهَا
 أَلَا إِنَّهُ قَاتِلُ كُلِّ قَبِيلَةٍ مِنْ أَهْلِ الشَّرِكِ
 أَلَا إِنَّهُ مُدْرِكُ بِكُلِّ ثَارٍ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
 أَلَا إِنَّهُ النَّاصِرُ لِدِينِ اللَّهِ، أَلَا إِنَّهُ الغَرَّافُ فِي بَحْرِ عَمِيقِ
 أَلَا إِنَّهُ يَسِمُ كُلَّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ وَ كُلَّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ
 أَلَا إِنَّهُ خَيْرَةُ اللَّهِ وَ مُخْتَارُهُ، أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَ الْمُحِيطُ بِهِ
 أَلَا إِنَّهُ الْمُخْبِرُ عَنِ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ الْمُنْبِئُ بِأَمْرِ إِيْمَانِهِ
 أَلَا إِنَّهُ الرَّشِيدُ السَّدِيدُ، أَلَا إِنَّهُ الْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ
 أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ بَيْنَ يَدَيْهِ
 أَلَا إِنَّهُ البَاقِي حُجَّةً وَ لَا حُجَّةَ بَعْدَهُ وَ لَا حَقَّ إِلَّا مَعَهُ وَ لَا نُورَ إِلَّا
 عِنْدَهُ، أَلَا إِنَّهُ لَا غَالِبَ لَهُ وَ لَا مَنْصُورَ عَلَيْهِ
 أَلَا وَ إِنَّهُ وَلِيُّ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ حُكْمُهُ فِي خَلْقِهِ وَ أَمِينُهُ فِي سِرِّهِ وَ
 عَلَانِيَتِهِ (۱)

ای مردم! همانا من پیامبر خدایم و علی وصی من است.
 آگاه باشید آخرین راهنمای اُمت از خاندان ما است و او
 حضرت قائم مهدی است - درود خداوند بر او باد -
 آگاه باشید او بر همهٔ ادیان غالب و پیروز می‌گردد.
 آگاه باشید او از ظالمین انتقام می‌گیرد.
 آگاه باشید او تمام دژها را فتح نموده و ویران می‌گرداند.
 آگاه باشید او مشرکین را از هر نژاد و ملّتی باشند نابود می‌نماید.
 آگاه باشید او انتقام خون دوستان خدا را می‌گیرد.
 آگاه باشید او یاور دین خداوند است. آگاه باشید او کشتیبان
 دریای موج و سامان بخش زندگی متلاطم خلائق است.
 آگاه باشید او فضل و برتری دانایان و جهل و ناخردی نادانان را
 می‌داند. آگاه باشید او برگزیدهٔ خدا است.
 آگاه باشید او وارث علوم است و به تمام علوم احاطه دارد.
 آگاه باشید او گوش دهندهٔ فرمان خدا و روشنگر احکام الهی است.
 آگاه باشید او راست کار و درست کردار و در انجام امور پایدار و
 استوار است. آگاه باشید امور خلائق به او تفویض شده است.
 آگاه باشید پیامبران گذشته همه به وجود او بشارت داده‌اند.
 آگاه باشید او آخرین حجّت خداوند است و بعد از او حجّتی
 نخواهد بود و در جهان حقّی نیست مگر با او، و نور و هدایتی
 نیست مگر گرد او.

آگاه باشید هیچ کس بر او غلبه نمی‌کند و یاری شده‌ای در برابر او نیست.

آگاه باشید او ولی خدا در زمین است، و او حکم خداوند در میان مردم است. و پروردگار او را به اسرار آفرینش از پنهان و آشکار آگاه ساخته است.

بعد از این که متوجه این نعمت عظمی و این افتخار بزرگ که همانا نعمت ولایت ائمه معصومین علیهم السلام است، شدیم چنان احساس سرور و شادمانی به ما دست خواهد داد که وصف ناشدنی است، چرا که این نعمت ولایت نعمتی است که به سبب آن هدایت یافته و رستگاری حاصل می‌شود، و نعمتی است که باعث عالی شدن مقامات می‌گردد، نعمتی است که خداوند معرفت و شکر آن را بر همه خلایق از اولین و آخرین واجب گردانیده و نعمتی است که در روز قیامت خداوند از آن سؤال می‌فرماید^(۱) و در قرآن کریم فرموده: ﴿لَتَسْئَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾^(۲)

نعمتی که اگر توفیق دریافت آن را نداشتیم خسر دنیا و الآخرة گشته بودیم!

۱ - مستدرک الوسائل: جلد ۱۶، صفحه ۲۴۷، حدیث ۱۹۷۵۲.

۲ - سورة تکویر: آیه ۸

بیعت زبانی

حال که سرور و شادمانی در وجود ما ایجاد شد نوبت به مرحله دوم بیعت می‌رسد که این سرور را به زبان آورده، به دیگران نیز اعلام کنیم، بر زبان جاری سازیم که امروز بزرگترین روز است، روزی است که امام صادق علیه السلام درباره آن فرمودند:

به خداوند قسم! به خداوند قسم! به خداوند قسم! روزی برتر از این روز در تمامی سال وجود ندارد. (۱)

بر زبان جاری سازیم که ما امروز مفتخریم، که در زیر لوای حق صاحب العصر و امیرالمؤمنین علیه السلام افتخار شیعه بودن، یافته‌ایم و بالاخره بر زبان جاری سازیم همه شکرها و سپاس‌های الهی را، که خداوند متعال ما را به چنین نعمت عظیمی لایق دانسته است (۲).

به همین خاطر است که حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام می‌فرمایند: روز غدیر به ملاقات یکدیگر بروید و پاس این نعمت را بدارید و بگویید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ
الْأئِمَّةِ الْمَعْصُومِينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ (۳)

۱ - وسائل الشیعة: جلد ۸، صفحه ۸۹، حدیث ۱۰۱۵۴.

۲ - مرحوم سید بن طاووس نماز و دعایی برای این روز شریف نقل کرده‌اند و ثواب‌های فراوان از برای آن ذکر کرده‌اند که تمامی این مضامین از آن دعا استخراج شده است.
رک اقبال الاعمال: صفحه ۷۹۲.

۳ - اقبال الاعمال: صفحه ۷۷۸.

بسپاس خداوندی را که ما را از چنگ زندگان به ولایت
امیرالمؤمنین و ائمه طاهرین علیهم السلام قرار داد.

در این مقام دستوری دیگر نیز از ائمه اطهار علیهم السلام به ما رسیده
است که ذکر آن در اینجا مناسب است:

عمارة بن جوین عبدی می‌گوید: در روز عید غدیر به محضر
امام صادق علیه السلام شرفیاب شدم، دریافتم که حضرت روزه هستند،
وقتی علت را پرسیدم، حضرت فرمودند: امروز عید غدیر است.
و فضائل این روز را برایم بیان کردند. سپس فرمودند:

در روز غدیر، نزدیک ظهر که هنگام به خلافت رسیدن
امیرالمؤمنین علیه السلام است، دو رکعت نماز بخوان، بعد از آن در سجده
صد مرتبه شکراً لله بگو سپس سر از سجده بردار و این دعا را بخوان:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَأَنَّكَ وَاحِدٌ
بارالها من از تو خواهانم که حمد و ستایش مخصوص توست که یکتایی و بی شریک و

أَحَدٌ صَمَدٌ، لَمْ تَلِدْ وَلَمْ تُوَلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ كُفْوًا أَحَدٌ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا
یگانه و فرد و غنی بالذاتی نه فرزند کسی هستی و نه کسی فرزند توست و نه هیچکس همتای توست

عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ، صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا مَنْ هُوَ كُلُّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ، كَمَا
و حضرت محمد بنده (خاص) و فرستاده تو بر خلق است درود تو بر او و آل او باد. ای کسی که هر روز در

كَانَ مِنْ شَأْنِكَ أَنْ تَفْضَلْتَ عَلَيَّ بِأَنْ جَعَلْتَنِي مِنْ أَهْلِ إِجَابَتِكَ وَ أَهْلِ
شأنی هستی، همانطور که از شأن تو این بوده است که لطف کردی بر من به اینکه مرا اهل پذیرش و اهل

دِينَكَ وَ أَهْلِ دَعْوَتِكَ وَ وَقَفْتَنِي لِذَلِكَ فِي مَبْدَءِ خَلْقِي، تَفَضُّلاً

دعوت و اهل دینت قرار دادی، و موفق فرمودی برای آن (قبول دعوت) در ابتدای آفرینش، و این بخاطر

مِنْكَ وَ كَرَمًا وَ جُوداً ثُمَّ أَرَدَفْتَ الْفَضْلَ فَضْلاً، وَالْجُودَ جُوداً،

لطف و کرم و عنایتی بود که به من داشتی، سپس تکمیل کردی لطف و عنایت و کرم و محبت خود را

الْكَرَمَ كَرَمًا، رَأْفَةً مِنْكَ وَ رَحْمَةً إِلَيَّ أَنْ جَدَّدْتَ ذَلِكَ الْعَهْدَ لِي

نسبت به من که آن عهد را تجدید کنی، بعد از اینکه آفرینش را تجدید کردی.

تَجَدِّدًا، بَعْدَ تَجْدِيدِكَ خَلْقِي وَ كُنْتُ نَسِيًّا مَنْسِيًّا، نَاسِيًّا سَاهِيًّا غَافِلًا،

و حال آن که من فراموش شده و نسبت به آن عهد فراموشکار و غافل بودم،

فَأَتَمَمْتَ نِعْمَتَكَ، يَا ذَكَرْتَنِي ذَلِكَ، وَ مَنَنْتَ بِهِ عَلَيَّ، وَ هَدَيْتَنِي لَهُ،

پس نعمتت را بر من کامل نمودی و آن را یاد آوری نمودی و بدین سبب بر من منت نهادی و مرا هدایت

فَلْيَكُنْ مِنْ شَأْنِكَ يَا إِلَهِي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ أَنْ تُتِمَّ لِي ذَلِكَ، وَ لَا تَسْلُبْنِيهِ

فرمودی. ای خدا و سید و مولای من! شأن تو اینست که این نعمت را بر من تمام گردانی و آن را از من

حَتَّى تَتَوَفَّانِي عَلَى ذَلِكَ، وَأَنْتَ عَنِّي رَاضٍ، فَإِنَّكَ أَحَقُّ الْمُنْعَمِينَ أَنْ

نگیری تا هنگامی که مرا بمیرانی و تو از من خوشنود باشی چرا که تو ذی حق ترین منعمان هستی،

تُتِمَّ نِعْمَتَكَ عَلَيَّ اللَّهُمَّ سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا، وَ أَجَبْنَا دَاعِيكَ بِمَنِّكَ، فَلَكَ

و نعمتت را بر من کامل گردان. ای خدا فرمانت را شنیده و اطاعت کردیم و اجابت کردیم رسالت را که

الْحَمْدُ غُفْرَانُكَ رَبَّنَا وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ، أَمَّا بِاللَّهِ وَ حُدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،

ما را بسویت دعوت کردی به لطف. پس سپاس برآمزش تو. پروردگارا بازگشت ما بسوی توست. ما به خدای

وَ بِرَسُولِهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، وَ صَدَقْنَا، وَ أَجَبْنَا دَاعِيَّ اللَّهِ،

یکتای بی شریک و به رسول او حضرت محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ایمان آوردیم و تصدیق به نبوتش کردیم و او را که بسوی

وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فِي مَوَالَاةِ مَوْلَانَا وَمَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ، أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

خدا می خواند اجابت کردیم، و امر پیغمبر را پیروی کردیم درباره دوستی و اطاعت مولای ما و مولای همه

عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَبْدِ اللَّهِ وَأَخِي رَسُولِهِ، وَالصَّدِيقِ الْأَكْبَرِ، وَالْحُجَّةِ

مؤمنان امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام که بنده خداست و برادر رسول او و صدیق اکبر و حجت خدا

عَلَى بَرِيَّتِهِ، الْمُؤَيَّدِ بِهِ نَبِيِّهِ وَدِينَهُ الْحَقِّ الْمُبِينِ، عَلِمًا لِدِينِ اللَّهِ، وَخَازِنًا

بر خلق است و به وجود او پیغمبر و دین خدا که بر حق بودنش آشکار است مؤید و منصور شد و او علم

لِعِلْمِهِ، وَعَيْبَةَ غَيْبِ اللَّهِ، وَمَوْضِعَ سِرِّ اللَّهِ، وَأَمِينَ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ، وَشَاهِدَهُ

گردید برای حفظ دین خدا چون او مخزن علم حق و صندوق اسرار غیب الهی است و امین خدا بر خلق و

فِي بَرِيَّتِهِ اللَّهُمَّ (رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ

موضع سر خدا و شاهد به حق در میان خلق است. ای خدا (ای پروردگارا ما ندای رسولی که خلق را به ایمان

فَأَمِنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ * رَبَّنَا

به خدا می خواند اجابت کردیم پروردگارا پس گناهان ما را بیا مرز و زشتیهای ما را بپوشان و بانی کوکاران

وَأَتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ

بمیران و محشور ساز. پروردگارا از کرمت به ما آنچه را که بر پیامبران و وعده دادی عطا فرما و ما را در قیامت

الْمِيعَادِ) ^(۱) فَإِنَّا يَا رَبَّنَا بِمَنِّكَ وَلُطْفِكَ أَجْبِنَا ذَاعِيكَ، وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ،

خوارمگردان که تو هرگز خلاف وعده نخواهی کرد) ای خدا ما به لطف تو (ایمان آورده) و پیغمبرت را اجابت

وَصَدَّقْنَاهُ وَصَدَّقْنَا مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ وَكَفَرْنَا بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ. قَوْلُنَا

کردیم و رسولت را پیروی نمودیم و آن بزرگوار را و سید و مولای مؤمنان را تصدیق کردیم و کافر شدیم

مَا تَوَلَّيْنَا، وَاحْشُرْنَا مَعَ أَيْمَتِنَا، فَإِنَّا بِهِمْ مُؤْمِنُونَ مُوقِنُونَ وَلَهُمْ

به جبت و طاغوت. پس تو ایمان و ولایت ما را حفظ کن و ما را با ائمه خود محشور فرما که ما به آن

مُسَلِّمُونَ، أَمْنَا بِسِرِّهِمْ وَعَلَانِيَتِهِمْ، وَشَاهِدِهِمْ وَغَائِبِهِمْ، وَحَيِّهِمْ

بزرگواران به یقین ایمان آورده و تسلیم امر آنها هستیم به باطن و ظاهر آن امامان و شاهد و غایب آنها

وَمَيِّتِهِمْ، وَرَضِينَا بِهِمْ أَيْمَةً وَقَادَةَ وَسَادَةً، وَحَسَبْنَا بِهِمْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ اللَّهِ

و زنده و مرده ایشان ایمان داریم و به امامت آنها و پیشوایی و آقایی آنها بر خود راضی و خوشنودیم و

دُونَ خَلْقِهِ لَا نَتَّبَعِي بِهِمْ بَدَلًا، وَلَا نَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِمْ وَلِجَّةً وَبَرِّئْنَا إِلَى اللَّهِ

کفایت می‌کند که واسطه ما و خدا باشند بغیر از بقیه خلق خدا و بدلی به جای آنها نمی‌طلبیم و بوسیله‌ای جز

مِنْ كُلِّ مَنْ نَصَبَ لَهُمْ حَرْبًا، مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ،

آنها توسل نمی‌جوئیم و به درگاه خدا بیزار می‌جوئیم از هر کس که با آنها به محاربه برخیزد از جن و انس و

وَكَفَرْنَا بِالْحَبِيبِ وَالطَّاغُوتِ، وَالْأَوْثَانِ الْأَرْبَعَةِ وَأَشْيَاعِهِمْ وَأَتْبَاعِهِمْ وَكُلِّ

خلق اولین و آخرین و کافریم به جبت و طاغوت (یعنی دشمنان آنها) و بت‌های چهارگانه و شیعیان

مَنْ وَالَاهُمْ مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ مِنْ أَوَّلِ الدَّهْرِ إِلَى آخِرِهِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَشْهَدُكَ

و پیروانشان و هر که آنها را دوست دارد از جن و انس از اول تا آخر روزگار. ای خدا ما تو را گواه

أَنَا نُدِينُ بِمَا دَانَ بِهِ مُحَمَّدٌ وَأَلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ، وَقَوْلُنَا مَا

خود می‌گیریم که ما به دینی که محمد و آل محمد - درود خداوند بر او و آل او باد - دارند گرویدیم

قَالُوا، وَدِينُنَا مَا دَانُوا بِهِ، مَا قَالُوا بِهِ قُلْنَا، وَمَا دَانُوا بِهِ دَنَا، وَمَا أَنْكَرُوا

و قول ما قول آنها و آیین ما آیین آنها است هر چه آنها گفتند در دین بدان قایلیم و دین آنها را اختیار کردیم

أَنْكَرْنَا، وَمَنْ وَالُوا وَالَيْنَا، وَمَنْ عَادُوا عَادَيْنَا، وَمَنْ لَعَنُوا لَعَنَّا، وَمَنْ

و هر چه را منکرند، انکار می‌کنیم و هر چه را دوست دارند، دوست می‌داریم و با هر که دشمنند دشمنیم و

تَبَرُّوا مِنْهُ تَبَرُّاً نَا مِنْهُ، وَمَنْ تَرَحَّمُوا عَلَيْهِ تَرَحَّمْنَا عَلَيْهِ، أَمْنَا وَسَلَّمْنَا وَ

هرکه را لعنت کنند، لعن کنیم و از هر که بیزارى جویند، بیزارى جوییم و با هرکه مهربانند مهربانیم، ما به

رَضِينَا وَاتَّبَعْنَا مَوَالِينَا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمُ اللَّهُمَّ فَتَمِّمْ لَنَا ذَلِكَ

آنان ایمان آورده و تسلیم امر آنها و راضی به رضای آنها هستیم درود خدا بر آنها، پس تو این نعمت ایمان را بر ما

وَلَا تَسْلُبْنَا، وَاجْعَلْهُ مُسْتَقَرًّا ثَابِتًا عِنْدَنَا وَلَا تَجْعَلْهُ مُسْتَعَارًا، وَأَخِينَا مَا

تمام گردان و کامل فرما و این کمال را از ما مگیر و مستقر و ثابت نزد ما گردان و عاریت قرار مده،

أَحْيَيْنَا عَلَيْهِ، وَأَمِينًا إِذَا آمَنَّا عَلَيْهِ أَلِ مُحَمَّدٍ أَيْمَتُنَا، فِيهِمْ نَأْتُمُّ، وَإِيَاهُمْ

و ما را بر این زنده دار و بر آن بمیران، که آل محمد امامان ما هستند ما هم به آنها اقتدا کرده و آنها را

نُوَالِي، وَعَدُوَّهُمْ عَدُوُّ اللَّهِ تُعَادِي، فَاجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ،

دوست داریم و دشمن آنان را که دشمن خدا است دشمن داریم پس تو حشر ما را با آنها قرار ده در دنیا و آخرت

وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَإِنَّا بِذَلِكَ رَاضُونَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

و از مقربان خود گردان که ما به این نعمت خوشنودیم ای مهربانترین مهربانان.

سپس به سجده برو و در سجده صد مرتبه الحمد لله و صد مرتبه

شكراً لله بگو.

بدان که اگر این عمل را انجام دادی مثل کسی خواهی بود که

آن روز حاضر بوده و با رسول الله صلی الله علیه و آله بیعت کرده است. (۱)

بیعت عملی

پس از این که با قلب و زبان خویش تسلیم بودن خود را در محضر امام زمان علیه السلام به اثبات رساندیم حال نوبت به مرحله سوم، یعنی عمل کردن می‌رسد، اگر تا به حال ادعا می‌کردیم، مال و جان و زندگی و فرزندانمان فدای امام زمانمان است ^(۱)، حال نوبت آن رسیده در عمل نیز اثبات کنیم که این بیعت ما از سخن تجاوز کرده به حیطة عمل می‌رسد.

اما سؤالی که اینجا هست، این است که چه کنیم تا ثابت کنیم، ما پایبند به این عهد و میثاق هستیم؟

در جواب باید گفت: در همه جا تنها راهنما و هدایتگر ما ائمه هدی علیهم السلام و سخنان گهربار ایشان است.

در اینجا نیز باید به سراغ این بزرگواران رفته از ایشان راهنمایی بگیریم و آن اعمالی را که ایشان اهتمام بیشتری بدان داشته‌اند و یا به ما دستور داده‌اند که انجام دهیم را فرا گرفته و به کار گیریم تا

۱ - بررسی در ادله ما را به این واقعیت رهنمون می‌سازد که: چنین بیعتی با غیر از معصوم جایز نیست، زیرا غیر از معصوم، مصون از خطا و لغزش نیست و احتمال اشتباه در او هست، بنابراین اگر در اثر تبعیت از چنین شخصی، جان خود را از دست داد به فرموده امام صادق علیه السلام جان دیگری برای او باقی نخواهد ماند که جبران این اشتباه را بنماید. این مسأله در زمان غیبت نیز با وجودی که دسترسی ظاهری به معصوم وجود ندارد، به قوت خویش باقی است، چرا که امام صادق علیه السلام فرموده‌اند: هر بیعتی که قبل از قیام حضرت قائم علیه السلام صورت گیرد، بیعت کفر، نفاق و نیرنگ است، و لعنت خداوند بر بیعت کننده و بیعت شونده است. «مکیال المکارم جلد ۲ صفحه ۲۷۲، بحار الانوار: جلد ۵۳ صفحه ۸»

پایبندی خود را به عهد و میثاق خویش، به اثبات برسانیم.
 پس از بررسی روایات معلوم می‌شود که اهتمام به چند عمل
 برای اثبات این مدعا لازم است که هر کدام از این موارد را تفصیلاً
 مورد بررسی قرار خواهیم داد.

اول: ادای حقوق امام زمان علیه السلام

یکی از اعمالی که نشانگر پایبندی ما به عهد و میثاقی است که
 با امام زمان علیه السلام بسته‌ایم، این است که حقوق مربوط به ایشان را ادا
 کنیم، البته این حقوق بیشتر متوجه دو گروه از شیعیان است.
 دسته اول: آن شیعیانی هستند که به تفضل خداوند، به مقدار
 کافی از مال برخوردار هستند و خمس به اموال آنان تعلق می‌گیرد،
 این دسته باید سعی کنند در این روز شریف، اگر حقی از امام علیه السلام بر
 گردن آنان باقی مانده است، به نحوی به مصرف برسانند که یقین
 کنند مورد رضای امام زمان علیه السلام است و این مطلب واضح است که
 مسامحه و کوتاهی کردن در این امر با پایبندی ما به بیعت با امام
 منافات دارد.

در این زمینه ما به ذکر یک روایت از امام علی بن موسی
 الرضا علیه السلام بسنده می‌کنیم: محمد بن زید طبری نقل می‌کند که یکی
 از تجار فارس از شیعیان و دوستان امام رضا علیه السلام نامه‌ای به حضرت
 نوشت که از آن حضرت اجازه مصرف خمس را بگیرد.

حضرت در پاسخ نامه او چنین جواب دادند:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ، ضَمِنَ عَلَى الْعَمَلِ الثَّوَابَ وَ عَلَى الضَّيْقِ
الْهَمَّ، لَا يَحِلُّ مَالٌ إِلَّا مِنْ وَجْهِ أَحَلَّهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَ إِنَّ الْخُمْسَ
عَوْنًا عَلَى دِينِنَا وَ عَلَى عِيَالِنَا وَ عَلَى مَوَالِينَا وَ مَا نَبْذُلُهُ وَ
نَبْتَرِي مِنْ أَعْرَاضِنَا مِمَّنْ نَخَافُ سَطْوَتَهُ فَلَا تَزُؤُوهُ عَنَّا وَ لَا
تَحَرِّمُوا أَنْفُسَكُمْ دُعَاءَنَا مَا قَدَرْتُمْ عَلَيْهِ، فَإِنَّ إِخْرَاجَهُ مِفْتَاحُ
رِزْقِكُمْ وَ تَمَحِيطُ ذُنُوبِكُمْ وَ مَا تُمَهِّدُونَ لِأَنْفُسِكُمْ لِيَوْمِ فِائِقَتِكُمْ
وَ الْمُسْلِمُ مَنْ يَفِي لِلَّهِ بِمَا عَاهَدَ إِلَيْهِ وَ لَيْسَ الْمُسْلِمُ مَنْ أَجَابَ
بِاللِّسَانِ وَ خَالَفَ بِالْقَلْبِ. وَالسَّلَامُ (۱)

به راستی خداوند واسع و کریم است، ضامن شده که هر کاری را
پاداش دهد و هر تنگ نظری را دچار غم و اندوه سازد. هیچ
مالی حلال نیست مگر از راهی که خداوند آن را حلال دانسته
است. همانا که خمس، کمک به ماست در دین ما و عائله ما و
دوستان ما و وسیله بذل و بخشش ماست و حفظ آبروی ما از
کسی که از او بیم داریم.

تا آن جا که قدرت دارید آن را از ما دریغ ندارید و خود را از
دعای ما محروم نسازید، زیرا پرداخت خمس کلید گشایش
روزی شماست و مایه پاک شدن گناهان شما و ذخیره‌ای است

که برای روز بی‌نوایی خود ذخیره می‌کنید.

مسلمان (واقعی) کسی است که به عهد خود با خداوند وفا کند و آن نیست که با زبان اجابت کند و با قلب مخالفت نماید. والسلام.

دسته دوم: گروهی هستند که خداوند بر آنان منت گذاشته، نعمت والای علم و معرفت به مقام اهل بیت علیهم السلام را به آنان عطا فرموده است و آنان را به فضایل و مناقب این بزرگواران آگاه ساخته است.

اینان وظیفه‌ای بس مهم و خطیر بر عهده دارند و اگر خود را از اهل بیعت با امام زمان علیه السلام بدانند بر آنان واجب و لازم می‌شود در همیشه ایام و خصوصاً در این روز شریف، مردم را به سوی امام زمانشان هدایت کنند، ولایت و معرفت، نسبت به امام زمان علیه السلام را به مردم بشناسانند و مقام و مرتبه و عظمت این بزرگواران را با ادله و براهین واضح برای مردم روشن سازند و در یک کلمه راهنمای مردم به سوی حقیقت، که جز معرفت امام زمان علیه السلام نیست، باشند. با بررسی روایات متوجه می‌شویم که ائمه اطهار علیهم السلام برای این امر خطیر، اهمیت ویژه‌ای قایل بوده‌اند، به حدی که می‌فرمایند:

خداوند فراگیری علم را بر جاهلان واجب نفرمود مگر بعد از آن

که از علما تعهد گرفت به اشخاص نادان تعلیم نمایند. (۱)

و یا در جای دیگر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند:

إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمَ عِلْمَهُ، فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ
فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ (۱)

هنگامی که بدعتی در امت من ظاهر می شود، باید علماء علم خویش را ظاهر ساخته، مردم را نسبت به آن بدعت آگاهی دهند و اگر کسی چنین نکند لعنت خداوند بر او خواهد بود.

از این فرمایش پیامبر صلی الله علیه و آله، اهمیت هدایت مردم به سوی امام عصر علیه السلام در این زمان که بدعت ها از هر طرف به سوی تشیع سرازیر است و همگان سعی دارند با ایجاد بدعت های مختلف، مردم را از این حصن حصین جدا سازند، مشخص می شود.

بر اساس این فرمایشات، چه زیباست که آگاهانی که سزاوار دعوت مردم به سوی ولایت ائمه اطهار علیهم السلام هستند در این روز با برپایی مجالس، ضمن بزرگداشت این روز شریف، مردم را نسبت به تجدید بیعت با امام زمانشان و مقام و مرتبه ولایت ایشان و وجوب تمسک به این جبل متین و صراط مستقیم، آگاه سازند، چرا که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز به دستور خداوند مردم را در این روز جمع کرده و آنان را به مقام ولایت آشنا ساختند، خصوصاً که در آن به ذکر اوصاف آخرین وصی خود حضرت حجة بن الحسن العسکری - عجل الله تعالی فرجه الشریف - نیز پرداختند.

از این عمل پیامبر صلی الله علیه و آله معلوم می شود وظیفه ما در این زمان که وصایت به حضرت صاحب الامر علیه السلام رسیده است، بسی بیشتر و لازم تر است، و البته ائمه بزرگوار علیهم السلام نیز به تاسی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ما را به تشکیل چنین جلساتی امر فرموده اند که چند نمونه از این احادیث را می خوانیم:

۱- زید بن عبدالملک می گوید: امام صادق علیه السلام فرمودند:

ای شیعیان! به دیدار یکدیگر بروید، چرا که دلهای شما بدین سبب زنده می گردد و در این دیدارها ذکری از احادیث ما به میان خواهد آمد که اگر به این احادیث عمل کنید، نجات می یابید و اگر آنها را رها کنید، هلاک می گردید.

پس ای شیعیان احادیث ما را به کار گیرید، که ما عهده دار هدایت شما ایم. (۱)

۲- میسر می گوید: روزی امام باقر علیه السلام به من فرمودند:

آیا جلساتی را تشکیل می دهید که در آن حدیث بگویید؟

عرض کردم: آری، حضرت فرمودند:

أَمَا وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي مَعَكُمْ فِي بَعْضِ تِلْكَ الْمَوَاطِنِ،
أَمَا وَاللَّهِ أَنِّي لِأَحِبُّ رِيحَكُمْ وَارْوَاحَكُمْ وَ أَنْتُمْ عَلَى دِينِ اللَّهِ وَ
دِينِ مَلَائِكَتِهِ، فَأَعِينُونَا بِوَرَعٍ وَاجْتِهَادٍ. (۲)

۱- کافی: جلد ۲، صفحه ۱۸۶ حدیث ۲.

۲- کافی: جلد ۲، صفحه ۱۸۷، حدیث ۵.

به خداوند قسم دوست داشتم با شما در بعضی از این جلسات حضور داشته باشم. به خداوند قسم من بوی شما و جان شما را دوست دارم. شما بر دین خدا و فرشتگان هستید پس کمک کنید به ما با ورع و سخت کوشی.

۳- امام رضا علیه السلام می فرمایند:

هنگامی که چند نفر از مؤمنین با یکدیگر جمع شوند و سخن از خدا و فضائل ما اهل بیت بگویند، در چهره ابلیس تکه گوشتی نمی ماند مگر این که می شکافد و از شدت درد، فریاد رس می طلبد در این هنگام فرشتگان او را درمی یابند و وی را لعنت می کنند تا این که درمانده و رانده می گردد. (۱)

دوم: دعا جهت تعجیل در فرج امام زمان علیه السلام

قبلاً گفته شد که بیعت با امام علیه السلام، اعلام آمادگی، برای یاری کردن آن حضرت است، و در این زمان که غیبت کبری حضرت صاحب العصر - عجل الله تعالی فرجه - است، بهترین نوع یاری امام زمان علیه السلام دعا کردن برای امر فرج و ظهور آن حضرت است و واضح است که سعی نمودن ما، در دعا برای ظهور در واقع، سعی نمودن برای یاری ایشان است و عمل به عهد و میثاقی که با حضرتش بسته ایم، و چه زیباست که در این روز شریف، که روز

تجدید آن عهد و میثاق است، توجه بیشتری به این مسأله داشته باشیم تا وفاداری خود را نسبت به وجود مبارک حجة بن الحسن العسکری - عجل الله تعالی فرجه - بیشتر نشان دهیم.

البته بجز این مطلب، اهتمام و سعی در دعا برای تعجیل فرج و ظهور حضرت اثرات و خواص کثیری نیز دارد^(۱) که برخی از این خواص در کامل شدن بیعت ما با حضرتش، تأثیر بسزائی خواهد داشت.

اثر اول: وقتی که ما برای تعجیل فرج و تشکیل حکومت جهانی حضرت ولی عصر علیه السلام دعا می‌کنیم، در واقع اقرار می‌کنیم که به این دولت و برقراری آن ایمان داریم و عشق می‌ورزیم، که خود این ایمان و عشق از لوازم بیعت است.

پیش از این نیز گفتیم: شخص بیعت کننده باید قلباً به تمامی شئون ائمه علیهم السلام ایمان داشته باشد و یکی از شئون ائمه علیهم السلام، تشکیل دولت عدل است که مختص به ایشان است و هیچ کس توانایی ایجاد آن را ندارد و اعتقاد به این مطلب لازم و ضروری است.

اثر دوم: وقتی که ما دعا می‌کنیم برای تعجیل فرج حضرت، تبعیت از فعل ائمه اطهار علیهم السلام نیز کرده‌ایم، چرا که گفتیم از لوازم بیعت، تابع محض بودن در برابر امام علیه السلام است و این نیز مسلم است

۱ - ر. ک کتاب «فوز اکبر» تالیف آیه میرزا محمد باقر فقیه ایمانی علیه السلام و کتاب مکیال المکارم، تالیف آیه میرزا محمد تقی موسوی اصفهانی علیه السلام.

که همه ائمه اطهار علیهم السلام، اهتمام و سعی فراوانی بر این عمل داشته‌اند و شواهد زیادی از روایات بر این مطلب موجود است، از آن جمله روایت حماد بن عثمان است که می‌گوید:

شب بیست و یکم ماه رمضان در محضر امام صادق علیه السلام بودم تا صبح و ایشان بعد از نماز صبح دعایی طولانی خواندند که در فرازی از آن فرمودند:

وَأَنْ تَأْذَنَ لِفَرْجٍ مَنْ بِفَرْجِهِ فَرْجٌ أَوْلِيَاءِكَ وَأَصْفِيَاءِكَ مِنْ خَلْقِكَ
وَبِهِ تُبِيدُ الظَّالِمِينَ وَتُهْلِكُهُمْ، عَجَّلْ ذَلِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

(بار الها از تو مسئلت دارم) که اجازه دهی فرج و ظهور کسی را که با ظهور او برای اولیا و برگزیدگان گشایش حاصل می‌شود و از بین رفتن و نابودی ظالمین به دست اوست، ای پروردگار عالمیان تعجیل فرما در فرج وی...

حماد گوید: از حضرت پرسیدم: آیا این شخصی که برایش دعا فرمودید خود شما نیستید؟

حضرت فرمودند: خیر، او کسی نیست جز قائم آل محمد. (۱)
در روایت دیگری، ابن مدائنی نقل می‌کند که امام صادق علیه السلام بعد از نماز ظهر دستها را به سوی آسمان بالا بردند و برای تعجیل فرج حضرت صاحب الامر علیه السلام دعا کردند، پرسیدم: آیا برای خود دعا فرمودی؟

حضرت فرمودند: نه، برای نور آل محمد علیهم السلام دعا کردم که انتقام گیرنده از دشمنان آل محمد علیهم السلام می باشد. (۱)

و یحیی بن فضل روایت می کند که حضرت موسی بن جعفر علیه السلام بعد از نماز، چنین دعا کردند:

... أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ الْمُشْتَقِمِ لَكَ مِنْ أَعْدَائِكَ وَ أَنْجِزْ لَهُ مَا وَعَدْتَهُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ

بارالها! از تو طلب می کنم که درود فرستی بر محمد و آل محمد و شتاب نمایی در فرج آنکه از دشمنانت انتقام خواهد گرفت، تا وعدهات تحقق پیدا کند، ای صاحب بزرگی و بزرگواری.

بعد از پایان دعا پرسیدم: این انتقام گیرنده کیست؟
حضرت فرمودند: مهدی آل محمد علیهم السلام (۲).

اثر سوم: فایده دیگری که دعای ما برای فرج حضرت صاحب الامر در پی دارد، این است که ما به دستورات ائمه اطهار علیهم السلام در خصوص دعا نمودن برای فرج حضرت بقیة الله الاعظم - عجل الله تعالی فرجه الشریف - عمل کرده ایم، که این (عمل کردن به دستورات ائمه علیهم السلام) از لوازم بیعت و پابندی به آن است و ما در اینجا به عنوان یاد آوری، چند نمونه از این دستورات را ذکر می کنیم:

۱ - فلاح السائل: صفحه ۳۰۸، حدیث ۲۰۹.
۲ - فلاح السائل: صفحه ۳۵۳، حدیث ۲۲۸.

۱ - دستور خود حضرت در توفیق شریفشان که خطاب به شیعیان فرموده‌اند:

وَ أَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ، فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ (۱)

و بسیار دعا کنید برای تعجیل در فرج من که گشایش امور شما در آن است.

۲ - دستور حضرت به خواندن دعای زمان غیبت (۲) که به دعای

معرفت معروف شده است و در قسمتی از دعا چنین آمده است

وَلَا تُنْسِنَا ذِكْرَهُ وَ انْتِظَارَهُ وَ الْإِيْمَانَ بِهِ وَ قُوَّةَ الْيَقِيْنِ فِي ظُهُورِهِ وَ الدُّعَاءَ لَهُ وَ الصَّلَاةَ عَلَيْهِ.

(خداوندا) از خاطر ما مبر یاد او، انتظار او، ایمان به او، یقین قوی به ظهور او، دعای برای او، و درود فرستادن بر او را.

در این فراز از دعا، شخص از خداوند طلب می‌کند که توفیق

دعا برای فرج امام زمان علیه السلام را به او عنایت کند که دعا کردن برای توفیق یافتن انجام هر کاری، دلیل مهمی بر اهمیت آن کار است.

۳ - دستور معصومین به خواندن دعای «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيِّكَ الْحُجَّةِ

بْنِ الْحَسَنِ...» در اوقات مختلف، خصوصاً در شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان (۳).

۱ - احتجاج: جلد ۲، صفحه ۴۶۹.

۲ - که ابتدای آن چنین است: «اللهم عرفني نفسك...» کمال الدین: صفحه ۴۶۲.

۳ - اقبال الاعمال: ۸۵.

۴- دستور حضرت امام صادق علیه السلام به خواندن دعای عهد که در آن، دعا برای تعجیل فرج آن حضرت نیز هست (۱).
 ۵- و مهم‌ترین شاهی که دلالت می‌کند بر اهمیت دعا برای فرج امام زمان علیه السلام در روز غدیر، صلواتی است که در این روز وارد شده و در اواخر آن چنین می‌خوانیم:

«اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَ اكْفِ عَنْهُمْ وَ بِهَمِّ عَنْ الْمُؤْمِنِينَ الْكُرْبَاتِ، اللَّهُمَّ امْلَأْ الْأَرْضَ بِهِمْ عَدْلًا كَمَا مَلِئْتَ ظُلْمًا وَ جَوْرًا وَ انْجِزْ لَهُمْ مَا وَعَدْتَهُمْ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ». (۲)
 خداوندا! گشایش فرما (بناظر حضرت مهدی علیه السلام) برای اهل بیت پیامبرت حضرت محمد صلی الله علیه و آله، آنان و مؤمنان را از سختی‌ها و ناراحتی‌ها حفظ کن، خداوندا زمین را بواسطه آنان پر از عدل و داد کن، همانطور که پر از ظلم و جور شده است، و به عده‌ای که به آنان داده‌ای وفا کن، که همانا تو از وعده‌هایت تخلف نمی‌کنی.

و بقیه دستوراتی که ائمه علیهم السلام داده‌اند جهت دعا نمودن برای فرج در روز عرفه، دحو الارض، عاشورا، بعد از هر نماز واجب و هر روز و هر ساعت که نشانگر اهمیت این امر و اهتمام ائمه در امر تعلیم آن به شیعیان است.

۱- بحار الانوار: جلد ۵۳، صفحه ۹۵، حدیث ۱۱۱.

۲- بحار الانوار: جلد ۹۵، صفحه ۲۱۹.

از این روایات و بسیاری دیگر که مجال ذکر آنها نیست اهمیت دعا برای ظهور، معلوم می‌شود و اهتمام به این عمل در روز غدیر از دو جهت اهمیت بیشتری دارد:

اول: این روز، روز تجدید بیعت با امام زمان علیه السلام است و دعای ما برای فرج ایشان در این روز باعث شادی دل آن حضرت می‌شود. دوم: در این روز شرایط استجاب دعا و قبولی آن کاملاً موجود است چرا که حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام می‌فرمایند:

«عید غدیر) روزی است که خداوند سعی شیعیان را پاداش می‌دهد، گناه ایشان را می‌بخشد و عمل ایشان را قبول می‌کند و این روزی است که خداوند غم‌های شیعیان را می‌زداید و روزی است که دعاها در آن مستجاب است. (۱)

سوم: زیارت کردن امام زمان علیه السلام

یکی دیگر از کارهایی که انجام آن سبب تکمیل بیعت با امام زمان علیه السلام می‌شود و التزام عملی ما را به بیعتی که انجام داده‌ایم، می‌رساند، زیارت آن حضرت در همه اوقات و احوال، خصوصاً در عید شریف غدیر است.

برای توضیح و تبیین این مطلب ابتدا باید چند مقدمه بیان شود و بعد از آن به این موضوع پردازیم.

مقدمه اول: زیارت، لازمه قبول ولایت و ابراز محبت نسبت به اهل بیت علیهم السلام است و بر هر کدام از شیعیان لازم است به مقداری که توانایی دارد به محضر امام علیه السلام مشرف شود و محبت و ولایت خود را نسبت به آن حضرت اظهار کند و یکی از حکمت‌های وجوب حج و تأکید بر آن، این است که مردم بعد از حج بتوانند به محضر امام علیه السلام شرفیاب شده و ولایت و دوستی خویش را ابراز نمایند. زیرا خداوند از شرایط سخت و فشار دشمنان که برای شیعیان به وجود می‌آید، آگاه بوده است، به همین خاطر حج را واجب فرمود تا مردم به حج آمده و پس از آن به راحتی بتوانند محضر امام علیه السلام مشرف شوند، البته روایات زیادی داریم که به این حکمت اشاره می‌کند.

فضیل بن یسار می‌گوید: در محضر امام باقر علیه السلام بودم و آن حضرت به مردم در حال طواف نگاه کرده و فرمودند:

هَكَذَا يَطُوفُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِنَّمَا أَمَرُوا أَنْ يَطُوفُوا بِهَا ثُمَّ يَنْفَرُوا إِلَيْنَا فَيُعَلِّمُونَا وَلَا يَتَّبِعُونَ مَوَدَّتَهُمْ وَ يُعْرِضُونَ عَلَيْنَا نُصْرَتَهُمْ (۱)

در زمان جاهلیت نیز مردم این گونه طواف می‌کردند ولیکن خداوند، مسلمانان را امر به طواف خانه کعبه کرد تا بعد از آن به سوی ما بیایند و ولایت و محبت و آمادگی خود را برای یاری ما اعلام کنند. سپس امام این آیه را تلاوت کردند:

۱- کافی: جلد ۱، صفحه ۳۹۲، حدیث ۱.

﴿وَاجْعَلْ أَفْتِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ﴾ (۱).

یا در روایت دیگری است که، ابی عبیده می‌گوید: امام علیه السلام به مردمی که در حال طواف بودند نگاه کرده، فرمودند:

فِعَالٌ كَفَعَالِ الْجَاهِلِيَّةِ، أَمَا وَاللَّهِ مَا أَمَرُوا بِهَذَا وَمَا أَمَرُوا إِلَّا أَنْ
يَقْضُوا تَفْتَهُمَ وَلِيُوقُوا نُدُورَهُمْ فَيَمْرُوا بِنَا فَيُخْبِرُونَا بِوَلَايَتِهِمْ وَ
يُعْرِضُوا عَلَيْنَا نُصْرَتَهُمْ (۲)

این‌ها همچون کارهای جاهلیت است، به خدا سوگند به آن‌ها چنین دستوری داده نشده، بلکه آنچه دستور دارند این است که حج خود را انجام دهند و به نذر خود وفا کنند و نزد ما آیند و ولایت خود را خبر داده و یاری خویش را بر ما عرضه کنند. (۳)

و امام باقر علیه السلام در همین زمینه خطاب به سدید می‌فرمایند:

يَا سُدَيْرُ! إِنَّمَا أَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَأْتُوا هَذِهِ الْأَحْجَارَ فَيَطُوفُوا بِهَا
ثُمَّ يَأْتُونَا فَيُعْلِمُونَا وَلَا يَتَّهِمُونَ لَنَا وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ ﴿وَإِنِّي لَغَفَّارٌ
لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾ (۴) - ثُمَّ أَوْمَأَ إِلَى
صَدْرِهِ - إِلَى وَلَايَتِنَا (۵)

۱ - (خدایا) دل‌های مردم را به سوی ایشان مایل گردان. سوره ابراهیم: آیه ۳۷.

۲ - کافی: جلد ۱، صفحه ۳۹۲، حدیث ۲.

۳ - بنابراین روایت سزاوار است زوار بیت الله الحرام، در طول ایام حج با توجه به اینکه امام زمان علیه السلام در این مراسم شرکت دارند، سعی کنند خود را به وصال آن حضرت برسانند، و محضر او را درک کرده، حج خود را کامل کنند.

۴ - سوره طه، آیه ۸۲

۵ - کافی: جلد ۱، صفحه ۳۹۲، حدیث ۳.

«ای سدیر! مردم امر شده‌اند که نزد این سنگ‌ها (کعبه) بیایند و گرد آن طواف کنند، سپس نزد ما آیند و ولایت خود را نسبت به ما اعلام دارند و همین است گفته خداوند «من می‌آمزم آن را که توبه و بازگشت نماید و ایمان آورده و عمل شایسته انجام دهد، سپس هدایت شود». آنگاه با دست به سینه خویش اشاره نموده، و فرمود: به سوی ولایت ما (هدایت شود). سپس فرمودند: ای سدیر! کسانی که از دین خدا جلوگیری می‌کنند را به تو نشان می‌دهم و اشاره به ابوحنیفه و سفیان ثوری^(۱) کردند که در مسجد حلقه زده بودند...

مقدمه دوم: در زیارت ائمه اطهار علیهم السلام فرقی نمی‌کند که آن زیارت، در حیات ظاهری ایشان باشد یا بعد از وفات و همچنین فرقی نمی‌کند زیارت از نزدیک باشد یا دور و روایات زیادی دلالت بر این مطلب دارد که به بعضی از آن‌ها اشاره می‌کنیم.

امام صادق علیه السلام در این زمینه می‌فرماید:

إِذَا بَعُدَتْ بِأَحَدِكُمُ الشُّقَّةُ وَ نَأَتْ الدَّارُ فَلْيُعَلِّمْ عَلَى مَنْزِلِهِ وَ لِيُصَلِّ رَكَعَتَيْنِ وَ لِيُؤَمَّ بِالسَّلَامِ إِلَى قُبُورِنَا فَإِنَّ ذَلِكَ يَصِلُ إِلَيْنَا^(۲)

اگر منطقه و خانه یکی از شما دور بود به بالای بام خانه بیاید و دو رکعت نماز بخواند و اشاره کند به سوی قبرهای ما و سلام دهد، همانا که این سلام به ما می‌رسد.

۱ - سفیان بن سعید ثوری (۹۷ - ۱۶۱) از سران و بنیان‌گذاران تصوف بود.

۲ - کافی: جلد ۴، صفحه ۵۸۷، حدیث ۱.

و یا در روایت دیگری است که یکی از اصحاب از امام صادق علیه السلام می پرسد: اگر دور از شما بودیم و قصد زیارت شما را داشتیم چه کنیم؟ حضرت می فرمایند:

در روز جمعه غسل کن یا وضو بگیر، به بالای بام برو و دو رکعت نماز بخوان و توجه کن به سوی من، همانا هر که مرا زیارت کند در حیات من، مانند کسی است که بعد از وفات من، مرا زیارت کند. و کسی که بعد از وفات من، مرا زیارت کند مثل کسی است که در هنگام حیات من، مرا زیارت کند ^(۱).

مقدمه سوم: یکی از اعمالی که در احادیث و روایات، ائمه علیهم السلام سفارش زیادی به آن کرده اند، این است که شیعیان بعد از وفات امام، به کنار قبر ایشان رفته قبر ایشان را زیارت نمایند. این فرمایشات گاهی اوقات مؤکد شده است مثلاً این که شخص شب های قدر و شب های جمعه را به زیارت امام حسین علیه السلام نزد قبر آن حضرت برود و البته این منافاتی با مطالب قبل ندارد که گفتیم زیارت امام از دور و نزدیک فرقی نمی کند، چرا که رفتن به نزد قبر یک نوع اعلام آمادگی برای مشرف شدن، محضر امام علیه السلام است خصوصاً اگر این مشرف شدن با مشکلات و سختی هایی نیز همراه باشد، و در واقع شیعه، آمادگی کامل خود را برای رسیدن به امامش، در این شکل نشان می دهد.

و از سویی رفتن به کنار قبر، از نشانه‌های بیعت شیعه با آن امام است، دلیل ما نیز سخن امام رضا علیه السلام به وِشَاء است که فرمودند: همانا برای هر امام، عهدی ثابت است بر ذمه دوستان و شیعیانش، که وفای کامل به آن، زیارت نمودن قبور آنهاست. هرکس از شیعیان با اشتیاق، آن امام را زیارت نماید، در روز قیامت شفیع او خواهد بود (۱).

یکی از این فرمایشات، دستور ائمه علیهم السلام است مبنی بر این که شیعیان سعی کنند حتی الامکان در عید شریف غدیر، در کنار قبر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام باشند، مرحوم مجلسی از حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام روایت کرده که حضرت به ابن ابی نصر فرمودند: هر جا که هستی سعی کن در روز غدیر در کنار قبر امیرالمؤمنین علیه السلام باشی، زیرا که خداوند در این روز از زن و مرد گناه شصت سال را می‌آمرزد و در این روز دو برابر افرادی را که در ماه رمضان و شب‌های قدر و شب عید فطر از آتش آزاد کرده، آزاد می‌نماید... (۲)

آخرین مقدمه: این که زیارت امام حسین علیه السلام خواص و اثرات فراوانی دارد که در جای خودش باید بحث شود. یکی از خصوصیات زیارت امام حسین علیه السلام این است که زیارت

۱ - بحار الانوار: جلد ۹۷، صفحه ۱۱۶، حدیث ۱۶.

۲ - بحار الانوار: جلد ۹۴، صفحه ۱۱۸، حدیث ۹.

ایشان، به منزله زیارت همه ائمه علیهم السلام و بالتبع، زیارت امام زمان علیه السلام است و قبلاً گفتیم که زیارت امام علیه السلام در واقع، اعلام آمادگی برای یاری آن حضرت است و خصوصاً این مسأله در مورد زیارت امام حسین علیه السلام تأکید شده. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در روایتی می فرمایند:

إِنَّ وَلَدِي الْحُسَيْنَ عليه السلام - يُقْتَلُ بِطَفِّ كَرْبَلَا عَطْشَانًا وَحِيدًا فَرِيدًا
غَرِيبًا، فَمَنْ نَصَرَهُ كَمَنْ نَصَرَنِي وَ نَصَرَ وَلَدَهُ الْقَائِمَ (۱).

به درستی که فرزندم حسین - درود بر او باد - در صحرای کربلا تشنه و بی‌یاور و غریب کشته خواهد شد و کسی که او را یاری کند مثل این است که من و فرزندش قائم علیه السلام را یاری کرده باشد. و کامل‌ترین زیارت در بین زیارات امام حسین علیه السلام زیارت عاشورا است که اثرات عجیب و خواص فراوان دارد.

در نتیجه: اگر بخواهیم به نحو اتم و اکمل در این روز امام زمان علیه السلام را زیارت بنماییم و تجدید عهد و میثاق خویش را نیز به حضرتش اعلام داریم، چنین باید بکنیم:

در روز عید شریف غدیر حتی الامکان در حرم مطهر و منور حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام، در کنار قبر مطهر ایشان حاضر شویم، یا اگر این عمل برای ما میسر نبود طبق فرمایش امام صادق علیه السلام غسل کرده به بالای بام برویم و به سمت نجف و مرقد مطهر

۱ - شیوه‌های یاری قائم آل محمد علیهم السلام به نقل از فواید المشاهد.

امیرالمؤمنین علیه السلام توجه نمایم سپس زیارت ششم حضرت ^(۱) را خوانده، نماز زیارت را بجا آوریم، بعد از این عمل، متوجه قبر مطهر امام حسین علیه السلام شده، زیارت شریفه عاشورا را با صد لعن و صد سلام و نماز آن بخوانیم و بعد از آن دعای معروف به علقمه ^(۲) را بخوانیم ^(۳).

البته لازم به ذکر است: این طریقه زیارت، طریقی است که خود امام صادق علیه السلام بدان عمل می نمودند ^(۴).

و صد البته تکمیل این عمل چنین خواهد بود که این زیارت را به قصد تعجیل در فرج حضرت صاحب الامر علیه السلام انجام دهیم که اگر توفیق به انجام چنین عملی پیدا کردیم، موفق به تجدید عهد قلبی، زبانی و عملی آن هم به کامل ترین شکل شده ایم.

در پایان این قسمت باید متذکر شویم نحوه دیگر زیارت امام زمان علیه السلام که مخصوص به روز غدیر نیست و در همه ایام بدان می توان عمل کرد، خواندن زیارت آل یس است که از جانب خود حضرت صادر شده و مشتمل بر سلام به حضرت، ابراز عقاید حقه شیعه و دعا برای فرج آن حضرت می باشد.

۱ - این زیارت در مفاتیح الجنان آمده و اول آن چنین است: السلام عليك يا رسول الله...

۲ - اول آن چنین است: يا الله يا الله يا الله، يا مجيب دعوة المضطرين...

۳ - چون زیارت امام حسین علیه السلام به منزله زیارت امام زمان علیه السلام است.

۴ - مفاتیح الجنان.

چهارم: احسان و نیکویی با شیعیان امام زمان علیه السلام

عمل دیگری که نشانگر پابندی ما به بیعت با امام زمان علیه السلام است، نیکویی نمودن با شیعیان آن حضرت به خصوص سادات است، که این نیکویی نمودن، به طرق مختلف حاصل می شود، اعم از مالی یا غیر آن، چراکه احسان به شیعیان به خاطر نسبت موالاتی که با امام زمان علیه السلام دارند، در واقع احسان به خود امام زمان علیه السلام محسوب می شود، خصوصاً در این زمان که حضرت غایب از دیده ها هستند و احسان به خودشان به حسب عادی و طرق ظاهری صعب و مشکل است، بررسی روایات کاملاً این سخن را تصدیق می کند و ما را به سوی قبول چنین مطلبی سوق می دهد که و ما به عنوان مثال چند روایت را در این جا ذکر می کنیم:

۱ - امام رضا علیه السلام می فرمایند:

مَنْ لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يَزُورَنَا فَلْيُزِرْ صَالِحِي مَوَالِينَا، يُكْتَبُ لَهُ ثَوَابُ زِيَارَتِنَا وَ مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى صَلَاتِنَا فَلْيَصِلْ صَالِحِي مَوَالِينَا فَيُكْتَبُ لَهُ ثَوَابُ صَلَاتِنَا. (۱)

کسی که توانایی ندارد به زیارت ما بیاید، شیعیان و محبان صالح ما را زیارت کند تا ثواب زیارت ما برای او نوشته شود، و کسی که توانایی احسان به ما را ندارد به محبان صالح ما احسان کند، تا ثواب احسان به ما برای او ثبت شود.

۱ - کامل الزیارة: صفحه ۲۲۲، حدیث ۱.

۲- امام موسی بن جعفر علیه السلام می فرمایند:

مَنْ قَضَى حَاجَةً مِنْ أَوْلِيَائِنَا فَكَأَنَّمَا قَضَاهَا لِجَمِيعِنَا (۱)

کسی که حاجتی از دوستان ما را روا کند، مثل این است که حاجتی از همه ما ائمه علیهم السلام، روا کرده است.

اگر در این روایات دقت کنیم، می بینیم که از کلماتی مثل اولیا و موالی استفاده شده است، یعنی این خصوصیت به خاطر این است که این افراد محب و دوستدار ما اهل بیت علیهم السلام هستند.

۳- امام صادق علیه السلام می فرمایند:

لَا تَدْعُو صَلَاةَ آلِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام مِنْ أَمْوَالِكُمْ، مَنْ كَانَ غَنِيًّا فَعَلَى قَدْرِ غِنَاهُ وَ مَنْ كَانَ فَقِيرًا فَعَلَى قَدْرِ فَقْرِهِ وَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا الْحَوَائِجِ إِلَيْهِ، فَلْيَصِلْ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ شِيعَتَهُمْ بِأَحْوَجِ مَا يَكُونُ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ. (۲)

احسان به آل محمد علیهم السلام را از اموال خود ترک نکنید، کسی که ثروتمند است به اندازه ثروت خود و آنکه فقیر است در حد توانش، زیرا هر کس بخواد خدا حوائج مهم او را بر آورد، باید از مالی که خود به آن محتاج تر است به آل محمد علیهم السلام احسان کند. و روایاتی که در ضمن اعمال روز غدیر امر به تبسم در روی مؤمنان، اطعام و شاد کردن ایشان می کند، به همین خاطر است که

۱- کامل الزیارة: صفحه ۳۵۰، حدیث ۱۳.

۲- بحار الانوار: جلد ۹۳، صفحه ۲۱۶، حدیث ۶.

شاد کردن ایشان به منزله شاد کردن ائمه اطهار علیهم السلام، خصوصاً امام زمان علیه السلام خواهد بود، همان طور که از احادیث معلوم شد.

پنجم: احترام به آن چه که منسوب به امام زمان علیه السلام است
پنجمین عملی که نشانگر پایبندی ما به بیعت با امام زمان علیه السلام است، محترم شمردن همه چیزهایی است که به نحوی منسوب و متعلق به ایشان می باشد.

بنابراین وظیفه بزرگی که در این رابطه برگردن ما می باشد، این است که عید شریف غدیر را، که روز اقامه امر ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام و ائمه اطهار علیهم السلام تا امام زمان علیه السلام است را بزرگ و محترم شمرده و معترف باشیم که این روز، اعظم و اشرف روزهاست، همان طور که امام صادق علیه السلام در حدیثی که قبلاً ذکر کردیم، چنین فرموده بودند.

در روایت دیگری است که امام رضا علیه السلام می فرمایند:

در روز قیامت چهار روز را مانند عروس زینت کرده به نزد عرش الهی می برند که آن چهار روز عبارتند از: عید قربان، عید فطر، روز جمعه و عید غدیر، که عید غدیر در میان آنها همانند ماه است در میان ستارگان. ^(۱)

و در این باب روایات بسیاری وارد شده است که ذکر آنها

مجال دیگری را می‌طلبد و اما لازمه احترام ما نسبت به این روز این است که این روز را عید بدانیم و خود و اهل و عیال خویش را زینت دهیم و خود و دیگران را شادمان سازیم و همگان را بر عظمت این روز آگاه نماییم. در این رابطه امام رضا علیه السلام می‌فرمایند: این روز، روز زینت است، هر کس زینت نماید برای روز غدیر خداوند همه گناهان او را، صغیره باشد یا کبیره می‌آمرزد و خداوند فرشته‌ای را امر می‌کند که تا سال آینده برای او حسنات نوشته و درجات او را بالا ببرد. اگر در آن روز بمیرد، هید مرده و اگر زنده بماند، سعادت‌مند گردد. (۱)

ما باید به این کلمه سعادت‌مند توجه داشته باشیم چرا که سعادت انسان در این است که از خطا و لغزش‌ها حفظ شده و توفیق عمل به عبادات و اوامر الهی پیدا کند که چنین توفیقی راحت برای انسان حاصل نمی‌شود. ولی به برکت تعظیم این روز شریف طبق فرمایش امام رضا علیه السلام فقط با زینت در این روز، این عطیه از جانب خداوند به ما عطا می‌شود.

فصل سوم

آداب و شرایط بیعت

تا بدین جا معلوم شد که در عید سعید غدیر بزرگ‌ترین و مهم‌ترین وظیفه ما، تجدید بیعت با امام زمان علیه السلام است و با توفیقات الهی معنای واقعی و کامل بیعت با امام و پاره‌ای از اثرات و خواص آن معلوم گشت.

با توجه به این مطلب که انجام هرکاری شرایط و آدابی را در بر دارد که هرچه آن شرایط و آداب کامل‌تر انجام بگیرد، آن عمل نیز کامل‌تر خواهد بود و بالتبع نتیجه بهتری نیز خواهد داشت، به همین خاطر در این بخش پایانی ما به بیان دو شرط اساسی در مورد بیعت می‌پردازیم.

۱ - خلوص:

مهم‌ترین شرط در قبولی بیعت با امام زمان علیه السلام و اصل در قبولی هر عملی، خلوص است، که باید در دو جهت آن را رعایت کنیم. اول: خلوص قلبی، که حضرات معصومین علیهم السلام تأکید زیادی به این مسأله داشته‌اند، و در روایتی امام صادق علیه السلام پنج چیز را عامل سعادت‌مندی می‌شمارند، که یکی از این‌ها را خلوص در محبت یعنی خلوص قلبی می‌شمارند.

خلوص قلبی، خود دو جنبه مهم دارد، یک جنبه مهم آن محبت داشتن به ائمه اطهار است، و جنبه دیگر، محبت نداشتن به دشمنان آنها، یا به تعبیر صحیح‌تر دشمنی با دشمنان آنان، و اینکه می‌بینیم در اعمال عید شریف غدير، به این دو جنبه اهمیت زیادی داده شده است، بدین خاطر است که مهم‌ترین شرط قبول بیعت، مبتنی بر این دو جنبه است.

حال ممکن است سؤال شود، چگونه می‌توانیم به خلوص قلبی دست پیدا کنیم؟

باید گفت: از مهمترین عوامل ایجاد محبت اهل بیت علیهم السلام در دل، صلوات فرستادن بر ایشان است.

امام رضا علیه السلام نیز در اعمال این روز شریف می‌فرمایند: در این روز باید زیاد صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام بفرستید (۱).

در صلوات اثر مهم دیگری نیز هست، که سبب رفع شك و وسوسه از دل می‌گردد، چنانچه حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام در جواب حضرت خضر این مطلب را فرمودند.

بنابراین صلوات فرستادن موجب رفع شك و تقویت قلب در امر اهل بیعت علیهم السلام می‌شود.

و اما در مورد براءت از دشمنان ایشان، مهم‌ترین عامل، لعن و بیزاری از ایشان است، و خود لعن سبب تکمیل محبت و موالات با اهل بیعت علیهم السلام نیز هست، از این رو در تمامی دعاهائی که در روز غدیر وارد شده است، می‌بینیم در فرازی از آن لعن به غاصبین خلافت و بیعت شکنان روز غدیر - که لعنت خداوند بر آنها باد - شده است.

به عنوان مثال: در فرازی از یکی از این ادعیه بعد از این که شخص خدا را به بزرگ‌ترین حق، یعنی حق محمد و آل محمد علیهم السلام قسم می‌دهد از خداوند می‌خواهد که او را تا هنگام مرگ، دشمن دشمنان خدا و اهل بیعت علیهم السلام قرار دهد. (۱)

و یا در زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام در روز غدیر که از امام هادی علیه السلام روایت شده، می‌بینیم قسمت زیادی از آن اختصاص به لعن به دشمنان آن حضرت و بیعت شکنان غدیر دارد.

دوم: خلوص عملی است که ما باید عملمان را فقط به خاطر

خدا و اهل بیت علیهم السلام انجام دهیم و هیچ جهت دیگری را در نظر نداشته باشیم، که تنها در این صورت است که بیعت ما دارای اثر خواهد شد.

در این صورت است که بیعت ما سبب می شود، جزء یاوران حضرت صاحب الامر علیه السلام به شمار آییم و تمامی ثواب ها و اثراتی که از برای این عمل شریف ذکر کردیم فقط و فقط با بودن این شرط حاصل می شود.

۲ - اجتناب از گناهان:

دومین شرط اساسی و مهم که باعث قبولی بیعت و اثر داشتن آن می گردد، اجتناب از گناهان و معاصی است. زیرا بیعت وقتی به صورت کامل با معنایی که ذکر کردیم صورت بگیرد، یعنی ما با قلب و زبان و عملمان با امام زمان علیه السلام بیعت کردیم، یک حالت قرب و انسی با وجود مبارکش ایجاد می شود (که امیدواریم خداوند این حال را به همه ما عطا فرماید) وقتی چنین حالتی در ما به وجود بیاید، لازم است که آداب مجالست و مؤانست را رعایت کنیم و مهم ترین ادب در محضر امام علیه السلام اجتناب از قبائح و معاصی است و حتی بر ما لازم می شود از لهویات و لغویات نیز دوری کنیم.

و این حالت قرب که در ما ایجاد شده، در اثر توجه و عنایت خاص حضرت نسبت به ماست، پس کمال ادب در این خواهد بود

که ما نیز دائماً و در همه حال نسبت به حضرت توجه داشته و آنی
از یاد و ذکر ایشان غافل نشویم.
باشد که با عنایات و الطاف بیکران حضرتش در زمره اصحاب
و یاوران ایشان قرار بگیریم.

کتابنامه

- قران مجید،
احتجاج، طبرسی، انتشارات شریف رضی، ۱۳۸۰ ش
الاقبال الاعمال، سید بن طاووس، مؤسسه اعلمی ۱۴۱۷ ق
الغدیر، علامه امینی، مرکز الغدیر للدراسات الاسلامیه، ۱۴۱۶ ق
بحار الانوار، علامه مجلسی، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ ق
بلد الامین، کفعمی، مؤسسه اعلمی، ۱۴۱۸ ق
فلاح السائل، سید بن طاووس، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۱۹ ق
فوز اکبر، میرزا محمد باقر فقیه ایمانی، عطر عترت ۱۳۸۰
کافی، محمد بن یعقوب کلینی، دار الکتب اسلامیہ، ۱۳۶۵ ش
کامل الزیارات، ابن قولویه قمی، مکتبة الصدوق، ۱۳۷۵ ش
کمال الدین، شیخ صدوق، مؤسسه اعلمی، ۱۴۱۲ ق
مستدرک الوسائل، محدث نوری، مؤسسه آل البيت علیہم السلام، ۱۴۰۸ ق
مفاتیح الجنان، مرحوم شیخ عباس قمی
مکیال المکارم، موسوی اصفهانی، مؤسسه الامام المهدی علیه السلام، ۱۴۲۱ ق
نهج البلاغه، سید رضی، ترجمه دشتی، مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین علیه السلام
وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، مؤسسه آل البيت علیہم السلام، ۱۴۰۹ ق